

HUOMAUTUKSIA

- ¹ Leninin kirjoitus „*Aattona*” välitettiin „*Rabotnik*” lehden toimitukseen lennättimellä.

„*Rabotnik*” („Työmies”) — julkinen bolshevistinen sanomalehti, jota julkaistiin Kieviissä; ilmestyi kaksi numeroa: kesäkuun 8 (21) ja 9 (22) pnä 1906. Lehden ensimmäinen numero takavarikoitiin. Toisen numeron ilmestyttyä lehti lakkautettiin.— 1.

- ² Valtakunnanduuman jäsenten „*juhlallinen lupaus*” otettiin käytäntöön Duumasta annetun asetuksen 13. pykälän nojalla. Al'lekirjoitettuaan tuon „lupauksen” ensimmäisen Valtakunnanduuman sosialidemokraattiset edustajat julkaisivat lehdissä kesäkuussa 1906 Leninin lainaaman julkilausuman.— 6.

- ³ „*Kurjer*” („*Kuriiri*”) — menshevikkien julkinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa touko—kesäkuussa 1906.— 7.

- ⁴ „*Tähtikamariksi*” nimitettiin Englannissa erikoista tribunaalia — poliittisia ja uskonnollisia asioita käsittelevää erikoistuoimioistuinta, jonka XVII vuosisadalla ollut Englannin vallankumous hävitti.

Venäjällä vuosina 1905—1907 sai „tähtikamarin” nimen hoviklikki — taantumuksellisten, korkeimpien virkamiesten ryhmä, joka edusti maaorjuuttaja-tilanherrojen ja virkavallan korkeimpia piirejä.— 8.

- ⁵ *Trudovikit*, „*Työryhmä*” — pikkuporvarillisten demokraattien ryhmä; muodostui huhtikuussa 1906 I Valtakunnanduuman talonpoikaisedustajista.

Trudovikit esittivät vaatimuksia kaikkien sääty- ja kansallisuusrajoitusten poistamisesta, zemstvojen ja kaupunkien itsehallintojen demokratisoinnista ja yleisen äänioikeuden voimaansaattamisesta Valtakunnanduuman vaaleissa. Trudovikkien agrariohjelma piti lähtökohtana narodnikkilaisia tasasuhtaisen maankäytön periaatteita: yleiskansallisen maavarannon muodostaminen valtion, hal'itsijansuvun, kabinelin ja luostarien maista sekä yksityisomistajain maista niiden alan ylittäessä määrätyn työperusteisen normin; yksityisten

maiden ottamisesta yleiseen maavarantoon edellytettiin korvaus. Maareformin täytäntöönpaneminen jätettiin paikallisten talonpoikaiskomiteoiden tehtäväksi.— 9.

- ⁶ „Vperjod” („Eteenpäin”)— julkinen bolshevistinen jokapäiväinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa toukokuun 26 (kesäkuun 8) pstä 1906 alkaen hallituksen lakkauttaman „Volna” lehden asemesta. Leninillä oli lehdessä johtava osuus. Lehden julkaisemiseen ottivat osaa M. S. Olminski, V. V. Vorovski ja A. V. Lunatsharski. Poliisi vainosi lehteä; 17. numeron ilmestyttyä kesäkuun 14 (27) pnä 1906 se lakkautettiin. „Vperjod” lehden asemesta alkoi ilmestyä bolshevistinen „Eho” lehti.— 9.
- ⁷ *Bulyginin duuma*— neuvotteleva „edustuslaitos”, jonka tsaarin hallitus aikoi kutsua koolle vuonna 1905. Neuvottelevan Valtakunnanduuman muodostamista koskevan lakiluonnoksen ja asetuksen Duuman vaaleista oli laatinut valiokunta, jonka puheenjohtajana oli sisäasiain ministeri Bulygin, ja ne julkaistiin yhdessä tsaarin manifestin kanssa elokuun 6 (19) pnä 1905. Bolshevikit julistivat Bulyginin duuman aktiivisen boikotin. Hallitus ei onnistunut kutsumaan Duumaa koolle: vallankumouksen voima pyyhkäisi sen pois.— 15.
- ⁸ *Witten duuma*— ensimmäinen Valtakunnanduuma, joka kutsuttiin koolle huhtikuun 27 (toukokuun 10) pnä 1906 ministerineuvoston puheenjohtajan S. J. Witten laatiman asetuksen mukaan. Heinäkuun 8 (21) pnä 1906 tsaarin hallitus hajotti Duuman.— 15.
- ⁹ Artikkelin on kirjoitettu sosialidemokraattisen duumaryhmän julkilausuman johdosta, jonka S. Dzhaparidze esitti Duumalle kesäkuun 16 (29) pnä 1906 käsiteltäessä lakiluonnosta kokoontumisvapaudesta. Julkilausumaa laatiessaan sosialidemokraattinen duumaryhmä hylkäsi Leninin kirjoittaman bolshevistisen julkilausumaluonnoksen (tämän luonnoksen Lenin on ottanut kirjoitukseensa eräin lyhennyksin) ja hyväksyi menshevistisen KK:n vahvistaman luonnoksen.— 18.
- ¹⁰ Päätöslauselman Belostokin pogromin johdosta esitti S. Dzhaparidze sosialidemokraattisen ryhmän nimessä Duuman 35. istunnossa kesäkuun 29 (heinäkuun 12) pnä 1906 (ks. „Valtakunnanduuma. Pika-kirjoituspöytäkirjat. 1906”, II nide, s. 1825).— 18.
- ¹¹ Kesäkuun 12 (25) pnä 1906 sisäasiain ministeri Stolypin vastasi Duuman istunnossa Duuman kyselyyn toimenpiteistä, joihin hallitus oli ryhtynyt nälänhädän torjumiseksi. Puheen pitänyt trudovikki Aladjin vaati, että hallitukselle „ei pidä antaa yhtään kopeekkaa”. Mutta kadetti Nabokov onnistui viemään läpi omassa nimessään ja Aladjinin nimessä kadettilaisen esityksen siirtymisestä päiväjärjestykseen. Sosialidemokraattiset edustajat eivät panneet vastalauseita eivätkä esittäneet omaa päätösehdotustaan. Lenin käsittelee tätä kysymystä yksityiskohtaisesti kirjoituksissa „Nälkääkärsivien auttaminen ja Duuman taktiikka” ja „Kadettiduumaa myöntänyt rahaa pogromimiesten hallitukselle” (ks. tätä osaa, ss. 29—33 ja 46—49).— 18.

- ¹² „*Nasha Zhizn*” („Meidän Elämämme”) — kadettipuolueen vasemmistosiivelle läheinen jokapäiväinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa väliajoin marraskuun 6 (19) päivästä 1904 heinäkuun 11 (24) päivään 1906.
- „*Mysl*” („Ajatus”) — eserrien puolueen julkinen jokapäiväinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa kesä—heinäkuussa 1906.— 24.
- ¹³ *Oikeusjärjestyspuolue* („*n.n.n.*” — *партия правового порядка*) — kauppa- ja teollisuus-suurporvariston, tilanherrojen ja virkavallan ylimpien kerrosten vastavallankumouksellinen puolue; perustettiin syksyllä v. 1905. Puolue hajosi v. 1907.— 24.
- ¹⁴ Kansankokouksen Pietarissa järjesti sosiaalipoliittinen klubi kreivitär Paninan talossa toukokuun 9 (22) pnä 1906 Duuman työskentelyn ja tsaarin valtaistuinpuheeseen Duuman esittämän vastausadressin johdosta.
- Kokouksessa oli läsnä kolmisen tuhatta henkeä, joista puolet työläisiä. Lenin puhui (Karpovin nimellä) „kansansosialistia” Mjakotinia ja menshevikki F. Dania vastaan, jotka puolustivat liittoa kadettien kanssa. Kokous hyväksyi Leninin esittämän päätöslauselman (ks. Teokset, 10. osa, ss. 409—410) melkein yksimielisesti. Selostus Leninin puheesta julkaistiin bolshevistisessä „*Volna*” lehdessä ja menshevistisessä „*Nevskaja Gazetassa*” (ks. Teokset, 10. osa, ss. 407—408).— 24.
- ¹⁵ *Yleisvenäläinen talonpoikaisliitto* — vallankumouksellis-demokraattinen järjestö; perustettiin vuonna 1905. Talonpoikaisliitto vaati poliittista vapautta ja perustavan kokouksen viipymätöntä koollekutsumista; kannatti I Valtakunnanduuman boikotointitaktiikkaa. Liiton agrariohjelmaan kuului vaatimus maan yksityisomistuksen lakkauttamisesta sekä luostarien, kirkon, hallitsijansuvun, kabinetin ja valtion maiden luovuttamisesta talonpojille ilman korvausta. Poliitikassaan Liitto osoittautui hataraksi ja horjuvaksi. Vaatiessaan tilanherrojen maanomistuksen lakkauttamista Liitto oli suostuvainen siihen, että tilanherroille annetaan osittainen korvaus. Aivan toimintansa ensi askeleista alkaen Talonpoikaisliitto sai kärsiä poliisivai- noa. Vuoden 1906 loppuun mennessä Yleisvenäläinen talonpoikaisliitto hajosi.— 26.
- ¹⁶ „*Retsh*” („Puhe”) — jokapäiväinen sanomalehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien. Lehti lakkautettiin Sotilaallisen Vallankumouskomitean toimesta lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.— 29.
- ¹⁷ „*Golos Truda*” („Työn Ääni”) — menshevikkien jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa kesä—heinäkuussa 1906.— 36.
- ¹⁸ „*Svetotsh*” („Soihtu”) — bolshevikkien julkinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Moskovassa toukokuun 11 (24) päivästä toukokuun 31 (kesäkuun 13) päivään 1906. Ilmestyi 17 numeroa. Lehden julkaisemiseen osallistui I. I. Skvortsov-Stepanov, M. N. Pokrovski ynnä muut. Lehti lakkautettiin Moskovan oikeuskamarin päätöksellä.— 37.

- ¹⁹ *Demokraattisten reformien puolue* — eräs liberaalis-monarkistisen porvariston poliittinen ryhmittymä. Muodostui vuonna 1906 I Valtakunnanduuman vaalien aikana; sen asemat olivat oikealla kadetti-puolueesta, se oli todellisuudessa kadettipuolueen vähäpätöinen haarautuma. — 40.
- ²⁰ *Puolan ja Liettuan sosialidemokratian viides edustajakokous* pidettiin kesäkuun 18—25 pnä (uutta lukua) vuonna 1906 Zakopanessa (Galitsia). Edustajakokouksessa oli läsnä 52 ratkaisevan äänioikeuden omaavaa edustajaa ja 8 neuvottelu-oikeuden omaavaa edustajaa. Edustajakokoukseen osallistui V. V. Vorovski — „Vperjod” lehden toimituksen edustajana. Puolueen Päätoimikunnan toimintaselostuksen teki F. E. Dzierzynski (edustajakokouksessa Frankovski). Edustajakokouksen tärkeimmät päätökset julkaistiin „Eho” lehdessä n:o 4 kesäkuun 25 (heinäkuun 8) pnä 1906. — 50.
- ²¹ *VSDTP:n Pietarin järjestön piirien yhteinen konferenssi* pidettiin Terijoella Suomessa kesäkuun 11—12 (24—25) pnä 1906. Konferenssin kutsui koolle Pietarin komitea pohtimaan Pietarin proletariaatin taktiikkaa Valtakunnanduuman suhteen. Konferenssin vaalien edellä käytiin väittely kahdesta taktillisesta suunnitelmasta: Keskuskomitean menshevistisestä päätöslauselmasta, jossa vaadittiin „kadettilainen duumaministeristö”-tunnuksen tukemista, ja Pietarin komitean bolshevistisestä päätöslauselmasta (ks. Teokset, 10. osa, ss. 485—486).
- Konferenssiin osallistui lähes 80 edustajaa, jotka edustivat noin 4 tuhatta puolueen jäsentä. Pietarin komitean puolesta teki selostuksen Lenin. Hänen vastaväittelijänään, joka puolusti KK:n katsantokantaa, esiintyi Dan. Äänten enemmistöllä hyväksyttiin päätöslauselma, jossa Pietarin komitean linja todettiin oikeaksi.
- Leninin selostuksen pohjalla puolueen yhtenäisyydestä hyväksytyssä päätöslauselmassa konferenssi totesi, että KK ilmaisee vain puolueen vähemmistön mielipidettä, ja vaati puolueen uuden edustajakokouksen koollekutsumista puolueessa muodostuneen tilanteen selvittämiseksi. Konferenssi hyväksyi päätöksen vakituisten yhteyden pitämisestä Pietarin puoluejärjestön ja sosialidemokraattisen duumaryhmän välillä. — 50.
- ²² *VSDTP:n Moskovan aluekonferenssi* (pohjoisten komiteain konferenssi) pidettiin kesäkuun alkupuoliskolla vuonna 1906. Konferenssiin osallistui Moskovan, Moskovan piirikunnan, Vologdan, Jaroslavlin, Kineshman, Kostroman, Vladimirin piirikunnan, Ivanovo-Voznesenskin, Borisoglebskin, Nizhni-Novgorodin, Orelin ja Kozlovin komiteoiden sekä Shujan kaupungin sosialidemokraattisen ryhmän edustajat, jotka edustivat 14 tuhatta järjestynyttä työläistä.
- Konferenssi tuomitsi menshevistisen Keskuskomitean taktiikan suhteessa Valtakunnanduumaan ja hyväksyi seuraavan päätöslauselman: „Pohjoinen Liitto ilmoittaa, ettei se hyväksy Keskuskomitean asennetta, sillä pitää sitä puolueen edustajakokouksen ohjeista poikkeavana, ja kehottaa tukemaan Duuman äärimmäistä vasemmistoa”. — 50.

- ²³ „Slovo” („Sana”)— Pietarissa vuosina 1904—1909 ilmestynyt jokapäiväinen sanomalehti. Vuoden 1905 marraskuusta vuoden 1906 heinäkuuhun saakka lehti oli lokakuulaisten puolueen äänenkannattaja ja myöhemmin perustuslaillis-monarkistisen „rauhallisten uudistajien” puolueen äänenkannattaja, jota puoluetta Lenin nimitti „rauhallisen ryöväyksen puolueeksi”.— 60.
- ²⁴ „Eho” („Kaiku”)— bolshevikkien julkinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa kesäkuun 22 (heinäkuun 5) päivästä heinäkuun 7 (20) päivään 1906 hallituksen lakkauttaman „Vperjod” lehden asemesta. Ilmestyi 14 numeroa. Lehden todellisena toimittajana oli Lenin. Joka numerossa julkaistiin Leninin kirjoituksia. Lenin osallistui välittömästi „Sanoma- ja aikakauslehtien parissa” nimisen osaston työhön.
Melkein kaikki „Eho” lehden numerot joutuivat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. I Valtakunnanduuman hajottamisen aattona lehti lakkautettiin.— 61.
- ²⁵ K. P—v — K. A. Popov.— 61.
- ²⁶ Tarkoitetaan tsaarin asetusta maaliskuun 8 (21) päivältä (julkaistiin maaliskuun 11 (24) päivänä) vuonna 1906. Tämän asetuksen nojalla oli vaalien boikotoinnin puolesta agitoivat henkilöt tuomitava vankeusrangaistukseen neljästä kahdeksaan kuukauteen.— 65.
- ²⁷ 33:n agraariluonnos — „Perustavan maalaan luonnos”, joka jätettiin 33:n edustajan — suurimmalta osalta trudovikkeja — allekirjoittamana I Valtakunnanduuman istunnossa kesäkuun 6 (19) pnä 1906. Erotuksena „104:n” luonnoksesta 33:n luonnos asetti perusvaatimukseksi maan yksityisomistuksen viipymättömän ja täydellisen lakkauttamisen. Kesäkuun 8 (21) pnä kadettiduumaa hylkäsi lakiluonnoksen.
Trudovikkien agrariiohjelmain eroavaisuuksista ks. tätä osaa, ss. 454—455.— 72.
- ²⁸ A. L—i — A. V. Lunatsharski. „Ehon” 8. numerossa julkaistu vastaus Izgojevin kirjoitukseen, joka oli tähdätty Leninin kirjoittamaa „Kadettien säestäjät” nimistä artikkelia vastaan, oli Lunatsharskin laatima.— 75.
- ²⁹ Kesäkuussa 1906 eserrien puolueen Pietarin järjestö aloitti agitaation työväen edustajain Neuvoston ennalleen palauttamiseksi. Eserrien agitaatiota tuki menshevikki Hrustaljov, eräs entisistä Pietarin työväen edustajain Neuvoston puheenjohtajista loka—marraskuussa 1905. VSDTP:n Pietarin komitea totesi, ettei Neuvoston perustaminen ole ajankohtaista, ja paljasti eserrien agitaation provokatorisen luonteen. Pietarin komitean päätös julkaistiin „Eho” lehdessä № 5 kesäkuun 27 (heinäkuun 10) pnä 1906.— 76.
- ³⁰ Kirjanen „Duuman hajottaminen ja proletariaatin tehtävät”, jonka Lenin oli kirjoittanut ennen Viaporin kapinan alkamista, ilmestyi vasta kapinan jälkeen. Elokuun 12 (25) pnä 1906 kirjanen julistettiin

Moskovassa takavarikkoon ja sen tekijää vastaan nostettiin oikeusjuttu. Siitä huolimatta kirjasta levisi paitsi Moskovassa ja Pietarissa myös maaseudullakin.— 95.

- 31 Lenin tarkoittaa I Valtakunnanduuman jäsenten julistusta, joka tunnetaan „Viipurin julistuksen” nimellä. Julistus hyväksyttiin heinäkuun 9—10 (22—23) pnä 1906 Viipurissa pidetyssä neuvottelukokouksessa, minne I Duuman hajottamisen jälkeen oli kokoontunut lähes 200 edustajaa, etupäässä kadetteja. Julistus kehotti kansaa tekemään hallitukselle „passiivista vastarintaa” — kieltäytymään verojen maksusta ja rekryyttien antamisesta niin kauan, kunnes tsaari määrää uudet Duuman vaalit. Syyskuussa 1906 kadettipuolueen edustajakokous myönsi avoimesti, että „passiivinen vastarinta” on „todellisuudessa mahdoton toteuttaa”.— 98.
- 32 *Suvorin A. S.*— taantumuksellisen „Novoje Vremja” lehden toimittaja vuodesta 1876 vuoteen 1912.— 98.
- 33 „*Moskovskije Vedomosti*” („Moskovan Sanomat”) — sanomalehti, jota alettiin julkaista vuonna 1756; XIX vuosisadan 60-luvulta lähtien se edusti tilanherrojen ja papiston taantumuksellisimpien kerrostien katsantokantoja; vuodesta 1905 lähtien eräs mustasotnialaisten pää-äänenkannattaja. Lakkautettiin kohta vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jälkeen.— 98.
- 34 „*Grazhdanin*” („Kansalainen”) — taantumuksellinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa vuodesta 1872 vuoteen 1914. XIX vuosisadan 80-luvulta lähtien se oli äärimmäisten monarkistien äänenkannattaja. Lehti pysyi pystyssä pääasiallisesti tsaarihallituksen antamien apurahojen turvin.— 98.
- 35 *Ledru-Rollin* (1807—1874) — ranskalainen poliittinen toimihenkilö, pikkuporvarillisten demokraattien edustaja.— 105.
- 36 *Kapina Viaporin linnassa* (lähellä Helsinkiä) puhkesi valtoimesti heinäkuun 17 (30) pnä; sitten sen johtoon asettuivat VSDTP:n sotilasjärjestön jäsenet — aliluutnantti A. Jemeljanov ja J. Kohanski. Saatuaan tiedon tilanteesta Viaporissa ja aseellisen kapinan mahdollisuudesta puolueen Pietarin komitea teki päätöksen pikaisesta valtuuskunnan lähettämisestä Viaporiin. Päätöksen tekstin kirjoitti Lenin (ks. tätä osaa, s. 117).
- Kapina kesti kolme päivää. Heinäkuun 20 (elokuun 2) päivänä, kun sotalaivat olivat tulittaneet linnaa, kapina saatiin kukistetuksi. Samana päivänä tukahdutettiin kapina Kronstadtissa.— 116.
- 37 Leninin käsikirjoituksessa on kaupungin nimen (Viapori) paikalle konspiraatiivisista syistä vedetty viiva.— 117.
- 38 Lenin tarkoittaa vetoimuksia, jotka julkaistiin heinäkuussa vuonna 1906 I Duuman hajottamisen jälkeen: „Armeijalle ja laivastolle”, „Manifesti koko Venäjän talonpoikaistolle” ja „Koko kansalle”. Vetoimuksissa korostettiin aseellisen kapinan välttämättömyyttä.— 123.

- ³⁹ Leninin lainaamat sanat ovat M. Gorkilta, „Laulu myrskylinnusta”.— 125.
- ⁴⁰ „*Proletari*” („Proletaari”) — illegaalinen bolshevistinen viikkolehti, VSDTP:n pää-äänenkannattaja, joka perustettiin puolueen III edustajakokouksen päätöksen nojalla. Puolueen Keskuskomitean täysistunnon päätöksellä huhtikuun 27 (toukokuun 10) pnä 1905 pää-äänenkannattajan vastaavaksi toimittajaksi nimitettiin V. I. Lenin.
- „Proletaria” julkaistiin Genevessä toukokuun 14 (27) päivästä marraskuun 12 (25) päivään 1905. Ilmestyi 26 numeroa. Toimituksen työhön osallistuivat vakituisesti V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski ja M. S. Olminski. „Proletari” jatkoi vanhan, leniniläisen „Iskran” linjaa ja säilytti täydellisesti bolshevistisen „Vperjod” lehden perinteet. Lenin kirjoitti lehteen yli 50 artikkelia ja pienempää kirjoitusta. „Proletari” lehdestä otettuja Leninin artikkeleita julkaistiin paikallisissa bolshevistisissä sanomalehdissä ja niitä painettiin erillisinä lentolehtisinä.
- Leninin matkustettua Venäjälle, marraskuussa 1905, „Proletari” lehden julkaiseminen pian lopetettiin. Lehden viimeiset kaksi numeroa (25. ja 26.) ilmestyivät V. V. Vorovskin toimittamina.— 126.
- ⁴¹ „*Partinyje Izvestija*” („Puolueen Tiedonantoja”) — sanomalehti, VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean äänenkannattaja, ilmestyi Pietarissa illegaalisesti puolueen IV (Yhdistävän) edustajakokouksen edellä. Ilmestyi kaksi numeroa: helmikuun 7 (20) pnä ja maaliskuun 20 (huhtikuun 2) pnä 1906. „Partinyje Izvestijan” toimitus muodostettiin tasavertaisuusperustalla bolshevistisen („Proletari”) ja menshevistisen (uusi „Iskra”) äänenkannattajan toimittajista. Bolshevikkien puolesta toimitukseen kuuluivat Lenin, Lunatsharski y.m.
- „Partinyje Izvestijassa” julkaistiin V. I. Leninin kirjoitukset: „Nykyinen tilanne Venäjällä ja työväenpuolueen taktiikka”, „Venäjän vallankumous ja proletariaatin tehtävät” allekirjoituksella „Bolshevik” (ks. Teokset, 10. osa, ss. 103—110, 127—138). Edustajakokouksen jälkeen lehden julkaiseminen lopetettiin.— 126.
- ⁴² *Vuoden 1905 joulukuun 11 (24) päivän laki* — Valtakunnanduuman vaalilaki. Tämän lain mukaan valitsijat jaettiin neljään kuuriaan: maanomistajien (tilanherrojen), kaupunkilaiseen (porvariston), talonpoikaiston ja työväen kuuriaan. Yksi tilanherran ääni vastasi 3 kaupunkiporvarin ääntä, 15 talonpojan ja 45 työläisen ääntä. Laki turvasi pienelle tilanherran- ja kapitalistijoukolle valtavan enemmistön Duumassa.— 127.
- ⁴³ „*Tovarishth*” („Toveri”) — porvarillinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 maaliskuusta vuoden 1908 tammi-kuuhun; muodollisesti se ei ollut minkään puolueen äänenkannattaja, mutta tosiasiallisesti se oli vasemmistokadettien äänenkannattaja. Lehden avustajina oli menshevikkejäkin.— 129.

- ⁴⁴ Lenin puhuu Keskuskomitean bolshevistisen osan ilmoituksesta heinäkuun 20 (elokuun 2) päivältä 1906, mikä julkaistiin erillisenä lehtisenä otsikolla „VSDTP:n Keskuskomitean 3:n jäsenen ilmoitus VSDTP:n Keskuskomitealle” ja kirjassessa „Oliko puolueella Keskuskomitea vuosina 1906—1907?” — 136.
- ⁴⁵ Lenin tarkoittaa toista pykälää bolshevistisesta päätöslauselmaluonnoksesta, joka esitettiin VSDTP:n Yhdistävälle edustajakokoukselle „Väliaikaisesta vallankumouhallituksesta ja vallankumouksellisen vallan paikalliselimistä” (ks. V. I. Lenin, Teokset, 10. osa, ss. 147—148).— 139.
- ⁴⁶ „*Osvobozhdenije*” („Vapautus”)—porvarillisten liberaalien aikakauslehti, ilmestyi ulkomailla kerran kahdessa viikossa vuosina 1902—1905 P. B. Struven toimittamana. Vuoden 1904 tammikuusta lähtien se oli liberaalis-monarkistisen „Vapautusliiton” äänenkannattaja. „Osvobozhdenijelaiset” muodostivat myöhemmin kadettipuolueen, Venäjän tärkeimmän porvarillisen puolueen — perustavan ydinosan.— 141.
- ⁴⁷ „*Poljarnaja Zvezda*” („Pohjantähti”)—kerran viikossa ilmestynyt aikakauslehti, kadettipuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuosina 1905—1906 P. B. Struven toimittamana.— 141.
- ⁴⁸ Puhe on VSDTP:n Kurskin, Kalugan ja Moskovan piirikunnan komiteain, Keskusalueen Aluebyroon sekä heinäkuun 25 (elokuun 7) pnä 1906 pidetyn Kostroman komitean puoluekonferenssin päätöslauselmista.— 144.
- ⁴⁹ Tarkoitetaan rautatieläisten konferenssia, joka kutsuttiin koolle elokuussa 1906 käsittelemään kysymystä yleislakosta ensimmäisen Valtakunnanduuman hajottamisen yhteydessä.
Konferenssiin osallistui rautatietyöläisten ja -toimitsijain edustajat 23 rautatieltä sekä Yleisvenäläisen rautatieliiton keskusbyroon, Työryhmän, VSDTP:n Keskuskomitean, Bundin, eserrien KK:n y.m. järjestöjen edustajat. Konferenssin hyväksymässä päätöslauselmassa sanottiin: „Edessäoleva yleislakko tulee olemaan sellainen kansanvoimien rynnistys, joka on tempaava itsevaltiudellisen hallituksen käsistä vallan”.— 144.
- ⁵⁰ „*Verinen päivä*” — elokuun 2 (15) päivä 1906, jolloin Varsovassa, Lodzissa, Radomissa, Plockissa ja muissa Puolan kaupungeissa tehtiin hyökkäyksiä poliisin kimppuun. Esiintymisen oli järjestänyt Puolan sosialistinen puolue (PPS) (ks. Leninin kirjoitusta „Puolan sosialistisen puolueen sissiesiintymisestä” — tämä osa, s. 177).— 150.
- ⁵¹ Murhayrityksen Stolypinia vastaan tekivät eserrä-maksimalistit elokuun 12 (25) pnä 1906.
Joulukuun aseellisen kapinan tukahduttamista Moskovassa johtaneen kenraali Minin murhasi eräs eserrien puolueen jäsen elokuun 13 (26) pnä 1906.— 150.

- ⁶² Taisteluosastojen kokoomusneuvosto oli kokoonpantu VSDTP:n Moskovan komitean puolue-taisteluosastojen, sosialidemokraattien Moskovan ryhmän, eserrien puolueen Moskovan komitean sekä „Piirin vapaajoukkue”, „Yliopistolainen”, „Kirjapainolainen” ja „Kaukasialainen” nimisten taisteluosastojen edustajista.— 154.
- ⁶³ Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, s. 111.— 155.
- ⁶⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels, „Vallankumous ja vastavallankumous Saksassa”, 1940, ss. 99—100.— 159.
- ⁶⁵ Tätä väittämää on F. Engels kehitellyt monessa yhteydessä useissa teoksissaan, muun muassa teoksessaan „Anti-Dühring”.— 159.
- ⁶⁶ Lenin tarkoittaa F. Engelsin „Johdantoa” K. Marxin teokseen „Luokkataistelu Ranskassa vuosina 1848—1850”. Julkaistessaan „Johdannon” vuonna 1895 saksalaiset sosialidemokraatit vääristelivät sitä ja sitten tulkittivat sen kieltäytymiseksi aseellisesta kapinasta ja barrikaditaistelusta. „Johdannon” teksti julkaistiin täydellisesti Engelsin käsikirjoituksen mukaan ensimmäisen kerran vasta Neuvostoliitossa (ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 91—110).— 159.
- ⁶⁷ Lenin tarkoittaa tsaarin hallituksen kahta asetusta: elokuun 12 (25) päivältä 1906 — hallitsijansuvulle kuuluvien maiden erään osan myymisestä — ja elokuun 27 (syyskuun 9) päivältä 1906 — valtion maiden myynnistä Talonpoikaispankin kautta.— 170.
- ⁶⁸ Kysymys on sanomalehdestä „*Izvestija Moskovskogo Soveta Rabotshih Deputatov*” (Työväen Edustajain Moskovan Neuvoston Tiedonantaja), jokapäiväinen sanomalehti, joka ilmestyi joulukuun 7 (20) päivästä 12 (25) päivään 1905 Moskovan yleislakon ja aseellisen kapinan aikana. Moskovan Neuvoston „Izvestijaa”, samoin kuin Pietarinkin Neuvoston „Izvestijaa”, painettiin omavaltaisesti taisteluosastojen jäsenten suojelemana eri kirjapainoissa (Sytinin, Mamontovin, Kushnerevin ja Tshitsherinin kirjapainoissa). „Izvestijan” painosmäärä oli 5—10 tuhatta. Viimeinen, kuudes „Izvestijan” numero ilmestyi joulukuun 12 (25) päivänä.— 173.
- ⁶⁹ Kirjoitus „*Puolan sosialistisen puolueen sissiesiintymisestä*” liittyy Leninin huomautuksena artikkeliin „Puolasta”, joka julkaistiin „Proletarin” 3. numerossa syyskuun 8 (21) p:nä 1906.— 177.
- ⁶⁰ „*Tver*” — teehuone, joka sijaitsi Pietarissa Nevan tulliportin takana. Teehuone oli mustasotnialaisten kokoontumispaikkana.— 177.
- ⁶¹ *Tag-in* — eserrä-maksimalisti A. G. Troitskin salanimi.— 181.
- ⁶² „*Golos*” („Ääni”) — eserräpuolueen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa huhti—kesäkuussa 1906.
- „*Delo Naroda*” („Kansan asia”) — eserräpuolueen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa toukokuussa 1906.— 181.

- 63 V. V. (V. P. Vorontsovin nimimerkki) ja *Nikolai —on* (N. F. Danielsonin nimimerkki)—liberaalisen narodnikkilaisuuden ideologeja XIX vuosisadan 80—90-luvulla.— 182.
- 64 „*Ruskoje Bogatstvo*” („Venäjän Rikkaus”) — kuukausijulkaisu, ilmestyi Pietarissa vuodesta 1876 vuoden 1918 puoliväliin. 90-luvun alusta se oli liberaalisten narodnikkien äänenkannattaja. Vuodesta 1906 lähtien „*Ruskoje Bogatstvosta*” tuli tosiasiallisesti puolittain kadettilaisen enessien („kansansosialistien”) puolueen äänenkannattaja.— 182.
- 65 *Ushakov* — Zubatovin asiamies; perusti syksyllä vuonna 1905 „Riippumattoman sosiaalisen työväenpuolueen” ja julkaisi hallituksen varoilla „*Raboshaja Gazetaa*” („Työväen Lehteä”). „Riippumattomien” puolue yritti käydä taistelua sosialidemokraatteja vastaan, mutta sillä ei ollut menestystä työväen keskuudessa.— 188.
- 66 „*Otkliki Sovremennosti*” („Nykyajan Kaikuja”) — menshevistinen aikakauslehti, ilmestyi Pietarissa julkisesti maaliskuusta kesäkuuhun 1906. Ilmestyi 5 numeroa.— 189.
- 67 Helmikuun 20 (maaliskuun 5) pnä 1906 annettiin laki ja kaksi asetusta senaatille Valtakunnanduumasta ja Valtakunnanpuolueesta. Antamalla tämän lain tsaroin hallitus tosiasiallisesti kumosi lokaan 17 päivän manifestin.
- Uuden lain mukaan Valtakunnanpuolue, jonka kokoonpanosta puolet nimitti korkein vallanpitäjä ja puolet valittiin aateliston, suurkapitalistien ja papiston mustasotnialaisten kerrosten keskuudesta, muutettiin neuvottelevasta lakiasäättäväksi elimeksi. Valtakunnanpuolue saattoi hyljätä Duuman jokaisen päätöksen.— 193.
- 68 *Bezzaglavijalaiset* — puolittain kadettilainen ryhmä (S. Prokopovitsh, J. Kuskova, V. Bogutsharski y.m.), joka julkaisi vuonna 1906 Pietarissa aikakauslehteä „*Bez Zaglavija*” („Ilman Otsikkoo”). Julistaen itsensä länsieurooppalaisen sosialidemokratian revisionistisen siiven (Bernsteinin y.m.) kannattajiksi „bezzaglavijalaiset” esiintyivät proletariaatin itsenäistä luokkapolitiikkaa vastaan. Lenin nimitti „bezzaglavijalaisia” „menshevistismielisiksi kadeteiksi” eli „kadettimielisiksi menshevikeiksi”.— 198.
- 69 Kirjoitus on julkaistu huomautuksena „Toimitukselta” VSDTP:n Moskovan komitean päätöslauselmaan sissisodasta. Moskovan komitea oli hyväksynyt päätöslauselman syyskuussa 1906. Päätöslauselman perustelevan osan 3 kohdassa sanotaan, että „vallankumous, vaikka se ei pystykään samanaikaisena kansan esiintymisenä murtamaan valtaa, on kuitenkin siksi voimakas, ettei se voi jäädä passiiviseksi, vaan ryhtyy vaistonvaraisesti sissihyökkäyksiin vihollista vastaan, mitä voidaan erikoisesti odottaa maaseudulla, kun tulee rekryyttien kutsunnan aika”.— 208.
- 70 „*Amsterdamien päätöslauselma*” — „Sosialistisen taktiikan kansainväliset säännöt” — hyväksyttiin II Internationalen kongressissa, joka pidettiin Amsterdamissa elokuun 14—20 pnä (uutta lukua) 1904.

Päätöslauselmassa kiellettiin sosialistien osallistuminen porvarillisiin hallituksiin ja evättiin sosialististen puolueiden yhteistyö porvarillisten puolueiden kanssa.— 209.

⁷¹ „Disk” („демократический союз конституционалистов”)— perustusaillaisten demokraattinen liitto — vastavallankumouksellinen järjestö, perustettiin syksyllä vuonna 1905; liittoon kuului suuraateliston, teollisuusporvariston vanhoillisten kerrosten ja korkeimman virkavallan edustajia. Vuoden 1905 lopulla „disk” liittyi lokakuulaisten puolueeseen.— 210.

⁷² „Sotsial-Demokrat” („Sosialidemokraatti”)— sanomalehti, VSDTP:n Keskuskomitean illegaalinen äänenkannattaja, ilmestyi Pietarissa syyskuun 17 (30) päivästä marraskuun 18 (joulukuun 1) päivään 1906. Lehti oli todellisuudessa menshevikkien äänenkannattaja, sillä KK oli siihen aikaan menshevikkien käsissä.— 216.

⁷³ *Tkatshevilaisuus* — venäläinen blanquilaisuus; sai nimensä Auguste Blanquin seuraajan, XIX vuosisadan 60—70-luvun vallankumousmiehen P. N. Tkatshevin nimen mukaan.— 216.

⁷⁴ Artikkelin „Venäläinen radikaali on jälkiviisas!” julkaistiin „Vestnik Zhizni” 12. numerossa.

„Vestnik Zhizni” („Elämän Sanomia”)— kerran viikossa ilmestynyt tieteellinen, kirjallinen ja poliittinen aikakauslehti, bolshevikkien legaalinen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa epäsäännöllisesti maaliskuun 30 (huhtikuun 12) päivästä 1906 syyskuuhun 1907; vuoden 1906 marraskuun 19 (joulukuun 2) päivään mennessä ilmestyi 13 numeroa. Vuoden 1907 tammikuusta lähtien „Vestnik Zhizni” muutettiin kuukausijulkaisuksi; ilmestyi 7 numeroa. Aikakauslehteä avustivat V. I. Lenin, M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski, A. M. Gorki y.m. Yllämainitun artikkelin lisäksi aikakauslehdessä (№ 6) julkaistiin Leninin kirjoitus „Kautsky Valtakunnanduumasta” (ks. Teokset, 10. osa, ss. 455—458).— 221.

⁷⁵ V. V. H—ov — V. V. Hizhnyakov.— 221.

⁷⁶ „Stolitschnaja Potshita” („Pääkaupungin Posti”)— vasemmistokadettien jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa lokakuusta 1906 helmikuuhun 1908.— 226.

⁷⁷ „Proletari” („Proletaari”)— illegaalinen sanomalehti, jonka bolshevikit perustivat puolueen IV (Yhdistävän) edustajakokouksen jälkeen; ilmestyi vuoden 1906 elokuun 21 (syyskuun 3) päivästä vuoden 1909 marraskuun 28 (joulukuun 11) päivään; toimittajana oli Lenin. „Proletari” kantoi Moskovan ja Pietarin komiteoiden ja jonkin aikaa myös Moskovan piirikunnan, Permin, Kurskin ja Kasanin komiteain äänenkannattajan nimeä. Todellisuudessa „Proletari” oli bolshevikkien pää-äänenkannattaja. Sitä ilmestyi 50 numeroa; ensimmäiset 20 numeroa julkaistiin Suomessa. Helmikuun 13 (26) päivästä joulukuun 1 (14) päivään 1908 „Proletari” ilmestyi Genevessä ja vuoden 1909 tammikuun 8 (21) päivästä lähtien Pariisissa.

Lehdessä julkaistiin yli 100 Leninin kirjoitusta. Stolypinilaisen taantumuksen vuosina „Proletarilla” oli erittäin suuri merkitys bolshevististen järjestöjen säilyttämisessä ja lujittamisessa. Tammi-kuussa 1910 „sovitelijoiden” onnistui VSDTP:n Keskuskomitean täysistunnossa ajaa läpi päätös „Proletarin” julkaisun lopettamisesta.— 232.

- ⁷⁸ Kirjanen *„Martovin ja Tsherevaninin esiintymisestä porvarillisessa lehdistössä”* julkaistiin Pietarissa lokakuussa 1906. Vuonna 1912 painoasiain komitea julisti kirjasen takavarikkoon, ja Pietarin oikeuskamari teki päätöksen sen hävittämisestä; siihen mennessä kirjanen oli jo ehtinyt levitä.— 242.
- ⁷⁹ *„Novyi Putj”* („Uusi Tie”)—suuntaukseltaan vasemmistokadettilainen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Moskovassa elo—marraskuussa 1906.— 242.
- ⁸⁰ Elokuussa 1906, sen jälkeen, kun Viaporin kapinan aikana KK:n määräämä lakko oli epäonnistunut, VSDTP:n Pietarin komitea teki päätöksen ylimääräisen edustajakokouksen kiireellisestä koollekutsumisesta. Pietarin komitea päätti tiedottaa tästä päätöksestään paikallisille komiteoille kehottaen niitä esittämään mielipiteensä tästä kysymyksestä.
Edustajakokouksen koollekutsumista kannattivat useat suuret järjestöt, muun muassa Moskovan ja Pietarin komiteat, Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian Päähallinto, Keski-Venäjän sosialidemokraattisten järjestöjen Aluebyroo sekä Latvian Sosialidemokratian Keskuskomitea. Edustajakokouksen puolesta esiintyivät myös Uralin, Nizhni-Novgorodin, Brjanskin, Minskin, Kurganin y.m. komiteat. VSDTP:n Yleisvenäläinen marraskuun konferenssi päätti kutsua edustajakokouksen koolle maaliskuun 15 (28) pnä 1907.— 250.
- ⁸¹ Kirjasen *„Sosialidemokratia ja vaaliliitot”* painatti marraskuussa 1906 kustannusliike „Vperjod” Pietarissa. Viiden vuoden kuluttua, vuonna 1912, painoasiain komitea julisti kirjasen takavarikkoon ja oikeuskamari vahvisti takavarikon. Vuoden 1912 tammikuun 30 (helmikuun 12) päivänä jäljellejääneet kappaleet kirjasta hävitettiin Pietarin kaupunginpäällikön kirjapainossa.— 261.
- ⁸² *Nelikanta* — lyhennetty nimitys demokraattisesta vaalijärjestelmästä, johon kuului neljä vaatimusta: yleinen, yhtäläinen, välitön ja salainen äänioikeus.— 268.
- ⁸³ *„Vestnik Partii Narodnoi Svobody”* („Kansan Vapauden Puolueen Tiedonantaja”)—viikkolehti, kadettipuolueen äänenkannattaja, ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuun 22 (maaliskuun 7) päivästä alkaen, väliajoin. Vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jälkeen lehti lakkautettiin.— 271.
- ⁸⁴ *„Soznatelnaja Rossija”* („Valveutunut Venäjä”)—eseräläinen kirjoituskokoelma, julkaistiin Pietarissa syksyllä vuonna 1906. Kolmannesta julkaisusta lähtien ilmestyi alaotsikkonaan „Kokoelma aikamme aiheista”.— 278.

⁸⁵ *VSDTP:n* Toinen konferenssi („Ensimmäinen yleisvenäläinen”) pidettiin Tampereella marraskuun 3—7 (16—20) päivinä vuonna 1906. Konferenssiin osallistui 32 edustajaa.

Toisen Valtakunnanduuman vaalikamppailua koskevasta kysymyksestä konferenssi kuuli neljä selostusta. Lenin esiintyi puolustuen bolshevistista vaaliohjelmaa ja vastustaen blokin tekemistä kadettien kanssa. Menshevikit ja bundilaiset puolustivat blokin solmimista kadettien kanssa. Enemmistö hyväksyi 18 äänellä 14 vastaan menshevistisen päätöslauselman. Tämän päätöslauselman vastapainoksi Lenin esitti „Eriävän mielipiteen”—14 edustajan (6 bolshevikin, 5 puolalaisen ja 3 latvialaisen sosialidemokraatin) allekirjoittaman bolshevistisen vaaliohjelman.

Marraskuun 6 päivänä Lenin esiintyi konferenssissa arvostellen menshevististä vaaliohjelman luonnosta, jonka KK oli esittänyt konferenssin hyväksyttäväksi (luonnos oli julkaistu „Sotsial-Demokrat” lehden 6. n:ossa marraskuun 3 (16) päivänä). Konferenssi hyväksyi päätöslauselman muutosten tekemisestä vaaliohjelman luonnokseen. Samana päivänä Lenin käytti konferenssissa puheenvuoron esiintyen puolueen ylimääräisen edustajakokouksen koollekutsumisen puolesta ja vaati käsiteltäväksi „työväen edustajakokouksen” agitoimista puoluekurin rikkomiskysymyksenä.

Vahvistaessaan päätöslauselmaa „Vaalikamppailun yhtenäisyydestä paikkakunnilla” konferenssi hyväksyi Leninin muutosehdotuksen. Päätöslauselman teksti ja siihen tehty muutos on esitetty Leninin artikkelissa „Taistelu kadettilaismielisiä sosialidemokraatteja vastaan ja puoluekuri” (ks. tätä osaa, s. 307). Konferenssi antoi KK:n tehtäväksi julkaista konferenssia koskevassa selostuksessa kaikki päätöslauselmaehdotukset ja eriävät mielipiteet. Menshevistinen KK julkaisi kuitenkin vain konferenssin päätöslauselmat jättäen pois bolshevikien eriävän mielipiteen (ks. „Sotsial-Demokrat” n:o 7).

Konferenssin työtä Lenin arvosteli artikkelissa (yllämainitun lisäksi) „Kadettien kanssa tehtävistä blokeista” (ks. tätä osaa, ss. 291—303).—284.

⁸⁶ *Sionisti-sosialistit* („Sionistinen sosialistinen työväenpuolue”)—juutalainen kansalliskiihkoinen pikkuporvarillinen järjestö, perustettiin vuonna 1904 Odessassa.—285.

⁸⁷ Duumajulistuksen bolshevistinen luonnos oli Leninin kirjoittama; hän esitti sen artikkelissa „Duumaryhmämme julkilausuman johdosta” (ks. tätä osaa, ss. 19—23).—296.

⁸⁸ Kysymys on Plehanovin kirjeestä (ks. tätä osaa, ss. 257—259).—305.

⁸⁹ „*Volna*” („Aalto”)—jokapäiväinen julkinen bolshevistinen lehti; ilmestyi Pietarissa huhtikuun 26 (toukokuun 9) päivästä toukokuun 24 (kesäkuun 6) päivään vuonna 1906. Ilmestyi 25 numeroa. Vuoden 1906 toukokuun 5 (18) pnä ilmestyneestä 9. n:osta alkaen (IV edustajakokouksen päätyttyä ja Leninin saavuttua Tukholmasta) lehden todellisena toimittajana oli Lenin. Lehdessä julkaistiin yli 20 Leninin artikkelia. Toimituksen työhön osallistuivat V. V. Vorovski

- ja M. S. Olminski. „Volna” joutui moneen otteeseen poliisivainon kohteeksi; lakkautettiin tsaarihallituksen toimesta. „Volnan” asemesta alkoi ilmestyä julkinen bolshevistinen lehti „Vperjod”.— 308.
- ⁹⁰ „*Russkije Vedomosti*” („Venäläiset Sanomat”) — jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi vuodesta 1863 alkaen Moskovassa Moskovan yliopiston liberaalisten professorien ja zemstvotoimihenkilöiden julkaisemana; se ilmensi liberaalisten tilanherrojen ja porvariston etuja; vuodesta 1905 lähtien oikeistokadettien äänenkannattaja; lakkautettiin vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jälkeen.— 309.
- ⁹¹ Juliste „*Ketä on valittava Valtakunnanduumaan?*” on kirjoitettu toisen Duuman vaalien edellä. Artikkelissaan „Hallitus Duumaa vääräntämässä ja sosialidemokratian tehtävät” (ks. tätä osaa, s. 371) Lenin nimitti tätä julistetta Duuman vaaleihin osallistuvaa „kolmea johtavinta puoluetta koskevaksi julisteeksi”. Juliste ilmestyi Pietarissa kolmena painoksena: kahtena lyhennettynä ja yhtenä täydellisenä. Lyhennettynä sen julkaisivat Harkovin, Kostroman, Ivanovo-Voznesenskin komiteat ja VSDTP:n Obin ryhmä sekä Lätinmaan sosialidemokraattien keskuskomitea.— 310.
- ⁹² Lenin vertaa ironisesti Plehanovin opportunistista kirjettä „Julkinen vastaus eräälle „Tovarishtsh” lehden lukijalle” F. Lassallen kirjaseen „Julkinen vastaus Yleissaksalaisen työväenkongressin Leipzigin Keskuskomitealle” (v. 1863).— 317.
- ⁹³ Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, s. 479.— 320.
- ⁹⁴ „*Kuuluissa Pariisin sopimus*” — sopimus itsevaltiuden vastaisen taistelun „peruseriaatteista ja -vaatimuksista”; tehtiin vuoden 1904 marraskuussa Pariisin konferenssissa, johon osallistui eserrien puolueen, Puolan sosialistisen puolueen (PPS), Gruusian porvarillis-natsionalistisen sosialistifederalistien puolueen („Sakartvelo”) y.m. edustajia. VSDTP:n Neuvoston koollekutsuma VSDTP:n ja kansallisten sosialidemokraattisten järjestöjen edustajain neuvottelukokous kieltäytyi osallistumasta Pariisin konferenssiin.— 323.
- ⁹⁵ Bolshevikkien päätöslauselmaehdotusta „Demokraattisen vallankumouksen nykyinen ajankohta”, jonka he laativat Yhdistävälle edustajakokoukselle, ks. V. I. Lenin, Teokset, 10. osa, ss. 142—143.— 325.
- ⁹⁶ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 8. osa, ss. 363—364.— 328.
- ⁹⁷ Puhe on Yhdistävälle edustajakokoukselle laaditusta aseellista kappinaa koskevasta päätöslauselmaehdotuksesta (ks. V. I. Lenin, Teokset, 10. osa, ss. 144—145).— 329.
- ⁹⁸ „*Narodnaja Svoboda*” („Kansan Vapaus”)— sanomalehti, kadetti-puolueen äänenkannattaja, ilmestyi Pietarissa vuoden 1905 joulukuussa.— 330.

⁹⁹ Lenin tarkoittaa vuoden 1849 kapinoita etelä- ja länsi-Saksassa. Pikkuporvarillisten johtajain epäröinnin ja pelkuruuden seurauksena preussilainen sotaväki tukahdutti kapinat.

Vuonna 1902 olleen Belgian yleislakon oli valmistellut Belgian työväenpuolue liitossa liberaalien kanssa, ja sen tunnuksena oli taistelu yleisen äänioikeuden puolesta. Työväenpuoluetta johtaneet opportunistit — Vandervelde y.m. — säikähtivät lakkoliikkeen laajuutta ja antautuivat täydellisesti hallituksen edessä. — 334.

¹⁰⁰ *Rabotshajamysliläiset* — „ekonomistien” „Rabotshaja Mysl” („Työväen Ajatus”) lehden (ilmestyi vuosina 1897—1902) kannattajia. Useissa teoksissaan, varsinkin „Iskrassa” julkaistuissa kirjoituksissaan sekä kirjassa „Mitä on tehtävä?”, Lenin arvosteli „Rabotshaja Myslin” katsomuksia pitäen niitä kansainvälisen opportunistin venäläisenä muunnoksena.

Akimovilaiset — V. P. Akimovin (Mahnovetsin), „ekonomismin” erään edustajan, aateveljiä. — 338.

¹⁰¹ *Valko-Venäjän sosialistinen gromada* — narodnikkilaistyypinen pikkuporvarillinen natsionalistinen järjestö, muodostui edustajakokouksessa vuonna 1903. — 340.

¹⁰² Lenin tarkoittaa työväen edustajakokousta koskevaa päätöslauselmaa, joka hyväksyttiin Pietarin eri kaupunkipiirien työläisten kokouksessa vuoden 1906 syyskuun alussa. Kokouksen oli kutsunut koolle VSDTP:n Pietarin komitea. — 342.

¹⁰³ „*Vperjod*” („Eteenpäin”) — illegaalinen bolshevistinen sanomalehti, julkaistiin Genevessä vuoden 1904 joulukuun 22 päivästä (vuoden 1905 tammikuun 4 päivästä) vuoden 1905 toukokuun 5 (18) päivään saakka; ilmestyi 18 numeroa. Lehden järjestäjänä, aatteellisena innoittajana ja johtajana oli V. I. Lenin. Toimituskuntaan kuuluivat myös V. V. Vorovski, M. S. Olminski ja A. V. Lunatsharski.

Erikoisessa päätöslauselmassaan VSDTP:n III edustajakokous pani merkille „*Vperjod*” lehden suuren merkityksen taistelussa menševismistä vastaan, puoluekantaisuuden entistämisen puolesta, vallankumousliikkeen esiinnostamien taktiikkakysymysten asettamisessa ja valaisemisessa ja lausui kiitoksensa lehden toimitukselle. — 344.

¹⁰⁴ „*Novaja Zhizn*” („Uusi Elämä”) — ensimmäinen legaalinen bolshevistinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi vuoden 1905 lokakuun 27 (marraskuun 9) päivästä joulukuun 3 (16) päivään Pietarissa. Leninin palattua maanpaosta Pietariin marraskuun alussa lehti alkoi ilmestyä hänen välittömällä johdolla. „*Novaja Zhizn*” oli tosiasiallisesti VSDTP:n Pää-äänenkannattaja. Lehden lähimpiä avustajia olivat V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. V. Lunatsharski y.m. „*Novaja Zhizniin*” kirjoitteli aktiivisesti A. M. Gorki, joka antoi lehdelle myös suurta aineellista apua.

„*Novaja Zhiznin*” 9. numerossa vuoden 1905 marraskuun 10 (23) pnä ilmestyi Leninin ensimmäinen artikkeli „Puolueen reorganisomisesta”. Sen jälkeen julkaistiin vielä toistakymmentä hänen kirjoittamaansa artikkelia. Lehden päivittäinen painosmäärä nousi

- 80 tuhanteen kappaleeseen. „Novaja Zhizn” joutui monien vainotienpiteiden kohteeksi. Lehden 27 numerosta takavarikoitiin ja hävitettiin 15. Hallitus lakkautti „Novaja Zhizn” lehden sen 27. numeron ilmestymisen jälkeen joulukuun 2 (15) pnä. Viimeinen, 28:s, numero ilmestyi illegaalisesti.— 346.
- ¹⁰⁵ „Die Neue Zeit” („Uusi Aika”)— Saksan sosialidemokratian aikakauslehti, ilmestyi Stuttgartissa vuodesta 1883 vuoteen 1923. Alkaen 90-luvun toiselta puoliskolta, F. Engelsin kuoleman jälkeen, aikakauslehti julkaisi säännöllisesti revisionistien kirjoituksia. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) sillä oli keskustalainen, kautskylainen asenne, se tuki sosialishovinisteja.— 349.
- ¹⁰⁶ „Narodno-Sotsialistitsheskoje Obozrenije” („Kansansosialistinen Katsaus”) — puolikadettilaisen „kansansosialistisen” puolueen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuosina 1906—1907.— 352.
- ¹⁰⁷ „Sovremennaja Zhizn” („Nykyajan Elämä”)— menshevikkien aikakauslehti, julkaistiin Moskovassa vuoden 1906 huhtikuusta vuoden 1907 maaliskuuhun saakka.— 353.
- ¹⁰⁸ Lenin tarkoittaa Marxin artikkelia „Kriisi ja vastavallankumous”, joka julkaistiin „Uudessa Reinin Lehdessä” vuoden 1848 syyskuun 14 pnä (ks. K. Marx ja F. Engels, Teokset, VI osa, 1930, s. 444).— 359.
- ¹⁰⁹ Tarkoitetaan VSDTP:n Toisen („Ensimmäisen yleisvenäläisen”) konferenssin päätöslauselmaa — „Korjaus Keskuskomitean ehdottamaan vaaliohjelmaluonnokseen” (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, ss. 142—143).— 363.
- ¹¹⁰ Puhe on maaliskuun vallankumouksen jälkeen vuoden 1848 toukuussa koollekutsutun Frankfurtin parlamentin — Saksan kansalliskokouksen edustajista.
Kansallisliberaalit — poliittinen puolue Saksassa, erkani v. 1866 preussilaisten progressivistien puolueesta, edusti vastavallankumouksellisen teollisen suurporvariston etuja.— 372.
- ¹¹¹ Lenin esittää katsantokannan K. Marxin teoksesta „Gothan ohjelman arvostelua” (ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, 1952, s. 24).— 372.
- ¹¹² Nik. J-ski — N. I. Jordanski, oli siihen aikaan hyvin lähellä menshevikkejä.— 373.
- ¹¹³ Artikkelin „Poliittinen tilanne ja työväenluokan tehtävät” julkaistiin bolshevikkien äänenkannattaja „Ternii Truda” ensimmäisessä numerossa.
„Ternii Truda” („Työn Okaita”)— bolshevistinen legaalinen viikkolehti, jota julkaistiin Pietarissa vuoden 1906 joulukuun 24 (vuoden 1907 tammikuun 6) päivästä vuoden 1907 tammikuun 6 (19) päivään. Ilmestyi 3 numeroa. Paitsi mainittua artikkelia viikkoleh-

dessä (n:o 2) julkaistiin Leninin kirjoitus „Miten suhtaantuvat Duuman vaaleihin porvarilliset puolueet ja työväenpuolue?” (ks. tätä osaa, ss. 401—405). Hallitus lakkautti viikkolehden.— 375.

- 114 Artikkelii „*Työväenpuolueen tehtävät ja talonpoikaisto*” oli kirjoitettu samaralaista bolshevistista legaalista „Samarškaja Luka” („Samaran Mutka”) lehteä varten. Lenin lähetti artikkelin käsikirjoituksen Pietarista Samaraan, lehden toimituksen osoitteella, mutta santarmit kaappasivat sen. Käsikirjoitus löydettiin vasta vuonna 1929 Samaralan läänin santarmihallinnon arkistoaineistojen joukosta.— 382.
- 115 „*Nasha Tribuna*” („Tribuunimme”) — Bundin viikkolehti, joka ilmestyi Vlnossa vuoden 1906 joulukuusta vuoden 1907 maaliskuuhun. Ilmestyi 12 numeroa.— 388.
- 116 Lenin tarkoittaa N. Shtshedrinin kuvauksia „Rajan takana”, jotka julkaistiin vuoden 1881 „*Otshestvennyje Zapiski*” aikakauslehden tammikuun niteessä (ks. N. Shtshedrin (M. J. Saltykov), Kootut teokset, XIV osa, 1936, ss. 161—208).— 409.
- 117 Artikkelii „*Työväenpuolueen vaalikamppailu Pietarissa*” julkaistiin bolshevistisen äänenkannattajan „*Prostyje Retshin*” 1. numeron johdavana kirjoituksena.
„*Prostyje Retshi*” („Koruttomia puheita”) — bolshevistinen legaalinen viikkolehti, julkaistiin Pietarissa vuonna 1907. Ilmestyi 3 numeroa: tammikuun 14 (27) pnä, tammikuun 21 (helmikuun 3) pnä ja tammikuun 30 (helmikuun 12) pnä. Paitsi mainittua artikkelelia lehdessä julkaistiin Leninin artikkelit „*Sosialidemokratian vaalikamppailu Pietarissa*”, „*Vaalit Pietarin työväenkuuriassa*” ja „*Sosialidemokraattien ja sosialistivallankumouksellisten vaalitaistelu Pietarin työväenkuuriassa*”. Hallitus lakkautti lehden julkaisemisen.— 413.
- 118 VSDTP:n Pietarin järjestön konferenssi, joka käsitteli II Valtakunnanduuman vaaleissa noudatettavaa vaalitaktiikkaa koskevaa kysymystä, pidettiin vuoden 1907 tammikuun 6 (19) pnä. Lenin teki alustuksen vaalisopimuksista. Leninin alustuksesta julkaistiin lehtiselostus tammikuun 25 (helmikuun 7) pnä vuonna 1907 bolshevistisen „*Proletari*” lehden 12. numerossa.
Alustuksen käsitellyn jälkeen konferenssi vahvisti VSDTP:n Yleisvenäläisen marraskuun konferenssin 14 edustajan päätöslauselman („*Eriävä mielipide*”). Lenin on valaissut yksityiskohtaisesti Pietarin konferenssin työtä ja sen koollekutsumisen ehtoja kirjasisaasaan „*Sosialidemokratia ja Duuman vaalit*”, „*„Kun kuulet tyhmyrin tuomion”... (Sosialidemokraattisen lehtimiehen muistiinpanoista)*” (ks. tätä osaa, ss. 417—440, 441—459).— 413.
- 119 Kirjassen „*Sosialidemokratia ja Duuman vaalit*” julkaisi vuoden 1907 tammikuussa „*Novaja Duma*” kirjakustantamo Pietarissa „*Delo*” osuusliikkeen kirjapainossa. Siellä painettiin samaan aikaan Leninin kirjanen „*„Kun kuulet tyhmyrin tuomion”... (Sosialidemokraattisen lehtimiehen muistiinpanoista)*”. Vuonna 1912 hallitus kielsi kummankin kirjassen.— 417.

- ¹²⁰ Lenin tarkoittaa N. G. Tshernyshevskin teosta „H. Ch. Carey'n taloustieteellisiä kirjeitä Amerikan Yhdysvaltojen presidentille” (ks. N. G. Tshernyshevski, Valitut teokset viidessä osassa, II osa, II nide, 1935, s. 458).— 433.
- ¹²¹ „Lidvaliadi” — vuonna 1906 nälänhätää kärsineisiin lääneihin elintarvikkeita toimittaneen suurkeinottelija Lidvalin ja sisäasiain apulaisministerin Gurkon oikeusjuttu. Kruununvarkauksia ja nälänhädällä keinottelua koskevat paljastukset pakoittivat tsaarihallituksen antamaan asian oikeuteen. Gurkolle tästä jutusta ei virkaeroa lukuunottamatta koitunut mitään jälkiseurauksia.— 435.
- ¹²² Puhe on mustasotnialaisten järjestämästä I Valtakunnanduuman jäsenen kadetti M. J. Herzensteinin murhasta heinäkuun 18 (31) pñä 1906 Suomessa.— 435.
- ¹²³ Tan (V. G. Bogorazin salanimi)—eräs puolikadettilaisen „kansansosialistisen puolueen” järjestäjä.— 441.
- ¹²⁴ Lenin lainaa Tshatskin, A. S. Gribojedovin „Vastus viisaudesta” komedian päähenkilön, sanoja.— 451.
- ¹²⁵ Lenin tarkoittaa vasemmistokadettilaisen „Vek” („Vuosisata”) lehden yritystä koota valitsijain mielialaa koskevaa aineistoa. Lehden 5. numerossa tammikuun 9 (22) pñä 1907 julkaistiin lukijakunnan keskuudessa toimeenpannun ennakköäänestyksen yhteenvedot: osoittautui, että kadetteja äänesti 765 henkeä ja sosialidemokraatteja 407. Muut puolueet saivat mitättömän äänimäärän.— 457.
-